

ST. OLAV

Nr. 49

Oslo, den 8. desember 1938

50. årg.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Immaculata. — O sanctissima. — Kirke og Bibel. — Baglerbispen. — Credo. — St. Elisabethsøstrene. — Blomster og tistler fra livets veikanter. — Pasteur-instituttet jubilerer. — Vesterledens munkevesen I-III. — «En ensom vender hjem —». — To utmerkede julehefter. — Bokanmeldelser. — Herhjemme. — - og derute.

Immaculata.

(8. desember).

Maria, du rene og hellige møy,
du står i profetenes skrifter
i fagreste glans av det himmelske barn
som fred med den Evige stifter.
Vi hilser dig, plettfrie jomtru og mor,
vi feirer det festlige minne
om da du steg frem på vår syndige jord
som Skriftens forjettede kvinne.

Maria, i sollysets blendende skrud
med stjernenes krans om din pande,
du lukkede have, forseglede brønn
med nådens de sølvklare vanne.
Vi hilser dig, mor så usigelig øm,
og adventens dronning, du fromme.
For Israel var du den saligste drøm
og forbud på Frelserens komme.

Maria, du seirende setter din fot
på slangen som kjemper og bever.
Du bærer jo syndfrihets skinnende skrud
så lenge du ånder og lever.
Vi hilser dig, lilje, i soldagens prakt
og takker den Herre som kjærlig
for Frelserens skyld åpenbaret sin makt
og smykker sin datter så herlig.

Maria, kun Allmaktens skjermende dåd
har skjenket dig renhetens smykke —
et billed på livet i løftenes land,
hvor Gud er de saliges lykke.
Vi hilser dig, nådens velsignede mor,
Til kampen mot synden du sender
med moderlig bønn for vår fredløse jord
Guds gaver med kjærlige hender.

K. Kjelstrup.

D Sanctissima.

Tilegnet våre protestantiske slektninger og venner!

Atter feirer vi nu 3. søndag i advent en av de høitider som dere har så vanskelig for å forstå: en fest for Maria, Guds mor. Denne søndag er det en fest for vår tro på at Gud bevarte henne fri for all synd så lenge hun vandret på jorden. Dere forstår nemlig ikke — derfor vil vi gjerne få lov å klarlegge det nu direkte for dere — at festen i første rekke skyldes en idé, som iallfall de fleste av dere ellers er villig til å hylde: den idé at moderverdigheten vigsler en kvinne og at kvinnens høieste livsprinsipp er å være mor, såvel i naturlig som overført forstand. Men prøv å sette dere inn i vår innstilling: da Maria sa sitt ydmyke: «Se, jeg er Herrens tjenerinne —!» utslettet hun Evas hovmodige begjær om å bli Gud lik i all kunnskap og reiste henne og alle hennes «landflyktige» døtre op etter hennes fall for slangens fristelse og dets følger. Og legg merke til at Maria satte sig på en tjenende plass, altså på den nederste plass i Guds rike — men er det ikke ganske logisk at vi derfor betrakter henne som underlagt dette rikets lov: at de siste skal bli de første, hvorfor vi hylder henne som den første og største blandt alle kvinner?

Og er det noe under at denne hennes store fest nettop er henlagt til adventstiden? Vi husker, at Kristus i den første store adventstid lå gjemt under hennes hjerte, mens hun som jordisk kvinne i ham formidlet Guds nåde i hele sin fylde til en syndefull verden — og tyr derfor særlig gjerne i adventstiden til dette moderhjertes beskyttelse fordi vi minnes dets kraft og opofrende kjærlighet, dets store formidlende oppgave. Kan dette undre dere — ja, dessverre, det kan det altså, men la oss si: bør det i grunnen undre dere? Gud skapte mennesket, — «mann og kvinne skapte han det» — er det da et under, enn si underlig, at vi i dyp takknemmelighet mot ham, som ved å la Frelseren fødes av en kvinne helliget det hele menneske; sier med Gabriel at hun ved hvem det skjedde er «full av nåde» og «den velsignede blandt kvinner»?

Vi hylder Maria ved barnets leie, hvor hun uten å klage tar forholdene som de er —

vi hylder Maria, som skjerner sitt barn, selv om hun må gå i landflyktighet derved —

vi hylder Maria, som etter å ha søkt sin 12-årige sønn forstår ham og gjemmer hans ord i et trofast sinn —

vi hylder Maria som tillitsfull ber sin sønn om hjelp for vennene i Kana —

ja, vi hylder Maria under korset, ved graven, mellom apostelskaren hin første pinsedag — — —

ti i vårt eget liv møter vi stadig: forhold vi tålmodig må ta som de er —

ondt vi må undgå for ikke å miste vårt samliv med Kristus —

søken vi ikke må opgi, før vi har funnet vår Frelser igjen og atter hører hans tale til oss —

venner vi må be om hjelp for —

kors av lidelse —

grav som dekker våre kjære —

forenings- og samfundsliv vi skal ta del i —

Maria har før oss kjent til det alt og gjennomlevet det «full av nåde» og dog menneske blandt mennesker —

Derfor peker vår Kirke på henne, vårt store forbilled, som stadig lever sitt liv som formidlerske, ti Gud er aldri «splidaktig med sig selv», det er ene det ondes kjennetegn. Også vår Kirke sier om sin gjerning: «Se, jeg er Herrens tjenerinne —» og dens overhoved, paven i Rom, betegner sig selv som «servus servorum Dei» = Guds tjeneres tjener.

*

Og tillat til slutt oss, dens barn, å sende dere denne hilsen:

«Må i adventstiden, i denne adventstid, de søkende sjeler blandt dere finne det de søker —!

må i adventstiden, i denne adventstid, mange av dere banke på den port, som alltid lukkes op —!»

Kirke og Bibel.

Av A. J. Lutz, O. P.

I «Aftenposten»s kronikk for 18. november får endelig engang protestanter å vite av en av sine egne at katolikker har lov å lese Bibelen. Det er professor Olaf Moe som gjør sig til talsmann for oss. Vi er professoren takknemmelig for dette. Men da han dessverre samtidig hevder at katolsk bibellesning bringer katolikker i motsetningsforhold til evangeliet, fordi den er avhengig av Kirken og tradisjonen, skal vi i det følgende gjøre rede for hvorfor ikke vi, skjønt vi beundrer protestantenes kjærlighet til Bibelen, i likhet med dem betrakter den som summen av den kristne åpenbaring og den høieste norm for religiøs tro og liv.

Bibelen vilde være den avgjørende trosnorm, hvis kristendommen og Kirken stammet fra den, men det er det stikk motsatte. Det er Bibelen som stammer fra kristendommen og Kirken. Først er Jesus. Omkring hans person dannet der sig en gruppe av disipler og siden et organisk samfund med apost-

lene som lærere og overhyrder i Jesu navn. Kirkens innerste livsprinsipp er derfor Jesus. Han lever i Kirken med sin sannhet, med sine guddommelige livsimpulser, med sin bønn og sin autoritet. Først flere decennier etter Jesu bortgang begynte apostlene og deres disipler å nedskrive noe av Jesu åpenbaring. Og det tok vel en 50 år inntil den samling av hellige bøker, som vi kaller det Nye Testamente, blev avsluttet. Og så tok det minst 2 århundrer inntil alle menigheter i det romerske rike eiet den fullstendige samling. Allikevel levet Kirken. Allikevel levet troen på åpenbaringen. Den hadde levet før en eneste linje var skrevet. Den levet lenge før alle kristne hadde anledning til å lese de hellige bøker. Etter romerrikets fall levet den i mange århundrer i de barbariske land som var blitt kristnet, uten at det falt et menneske inn å gjøre troen og det kristne liv avhengig av en bok.

Det vilde riktignok være en katastrofe hvis de hellige bøker noensinne blir tatt fra oss. Ikke å kunne lese eller høre, om det så bare er i en oversettelse, de ord fra Frelserens munn og de apostoliske formaninger som er blitt opbevart ved Skriften, det vilde være en uendelig større ulykke enn å miste Homer og Aischylos og alle diktere og filosofer i hele litteraturhistorien. Men det vilde ikke frata Kirken hverken dens livskraft eller dens ekspansjonstrang. Ti Kirkens liv og sannhet er Jesus. Og Jesus lever evig i Kirken. Kirken det er Jesus selv som meddeler sitt liv som Guds Sønn til alle som kommer til ham med tro og kjærlighet. Åpenbaringen er ikke en bok, den er Guds Sønn som er blitt menneske. Det er i Jesu person at himmelen steg ned til oss, ikke i en bok. Det er den menneskevordne Guds Sønn som er den kristne tros og det kristne livs høieste norm, ikke Bibelen. «Mine gamle skrifter det er Kristus,» sa allerede martyren Ignatius i det første århundre til heretikere som vilde gjøre det skrevne evangelium til den absolutte trosnorm (brev til Philat). Hvis Jesus ikke var mer enn en filosof eller dikter, da kunde det være en mening i å innestenge hans sannhet i en bok. Men Jesus er uendelig mer. Han vilde være veien, sannheten og det evige liv, d. v. s. han vilde være det som alene gjør livet verd å leves, og hans Kirke vilde være Kristi legeme, besjelet av den Hellige Ånd, selv om det ikke var blitt skrevet en eneste linje av hans disipler.

Det er det vi mener når vi hevder tradisjonen. Ti hos både kirkefedrene og hos de middelalderske teologer står det å lese tusen ganger at Kirkens sannhets og åpenbarings kilde er Kristus som lever i Kirken. Tradisjonen er det aller første uttrykk av den kristne åpenbaring. Den inneholdes ikke bare i kirkefedrenes teologi og apologetikk, men fremfor alt i selve livet slik som det utfolder sig under mangfoldige former i dette store, levende vesen som Paulus kaller: «Kristi legeme som er Kirken». (Kol. 1, 24). Den kom til uttrykk i Kirkens forkynnelse og dogmatiske avgjørelser, i dens liturgiske bønn, i dens lovgivning og disiplin, i de hellige kristnes liv og også i Bibelen. Tradisjo-

nen og Bibelen står ikke ved siden av hverandre og enda mindre i motsetning til hverandre, men Bibelen er født av Tradisjonen. Den er bare Guds ord og et vidnesbyrd om Jesus, fordi den er ett med Tradisjonen og med det levende Kristi legeme, like som øiet kun er øie og hjertet kun er hjerte på grunn av deres organiske sammenheng med det levende legeme. Forskjellen mellem Bibelen og de andre uttrykksformer for Tradisjonen er den at de hellige bøker blev skrevet under innvirkningen av en særlig nådegave som kalles inspirasjon. Men den bibelske inspirasjon kom av den samme Ånd som Kirkens liv, bønn, hellighet, kjærlighet og autoritet er besjelet av. Bibelen gir ikke sitt guddommelige lys fra sig når man isolerer den fra dens ophav og når man presser den inn i sitt eget personlige sjelelivs grenser under påskudd av kristen frihet. Da skjer det at man kommer til å forkaste en mengde kristne verdier som man ikke mener å finne vidnesbyrd om i Bibelen. Man finner dem ikke når man bare har bokstaven, ikke ånden — d. v. s. kun som veileder har sin egen ånd med dens sympatier og antipatier, med dens videnskap eller uvitenhet, med dens erfaringer og begrensning, med dens tillit eller dens mistillit til en eller annen fremragende tenker.

Kirke og Bibel sammen bevarer alene alle kristne verdier!

Baglerbispen.

Atter har «Kongsemnerne» fått lov å sverte biskop Nikolas Arnessøns navn — til og med har stykket vært gitt som skoleforestilling! «Bisp Nikolas er vår histories mest baktalte mann,» sier Edvard Bull samtidig med at han kaller ham «den betydeligste og merkeligste mann som har sittet på Oslo bispestol». Men det skal meget til før en mann skal finne en rettfærdig bedømmelse av sitt virke, når en verdensberømt dikter har lagt ham disse ord i munnen:

Går til sin gjerning de norske menn,
viljeløst vimrende, vet ei hvorhen —
skrukker sig hjertene, smyger sig sinnene,
veke som vaggende vidjer for vindene —
kan kun om én ting i verden de enes,
den at hver storhet skal styrtes og stenes —
heises som merke usseldoms klute,
setter de æren i flukt og i fall —
da er det bisp Nikolas som er ute,
Bagler-bispen som røkter sitt kall!

Det er enkelte historikere som har forsøkt å rense hans minne, men Ibsen har vært dem for sterk. En slik urettferdighet bør ikke tåles — om ikke for annet så fordi det var ham, som har hatt den største betydning og utvikling for Oslo og som la grunnlaget for byens vekst fra en liten kaupang inne i Viken til et sted man måtte regne med. Og det tjener ingen til ære å vanvyrde en av fortidens store personligheter.

Nikolas Arnessøn var født på gården Starheim i Nordfjord, hvor hans far var en mektig lendermann, gift med en svensk kongedatter Ingerid. Hun hadde ført et nokså omtumlet liv — først gift med en dansk prins, Henrik Skatelær, med hvem hun hadde sønnen Magnus, som blev svensk konge — så med den norske konge Harald Gille, med hvem hun hadde den senere norske konge Inge. Tredje gang blev hun gift med Ottar Birting — og hennes fjerde mann var Arne på Starheim, som hun fødte en datter og tre sønner, hvoriblandt Nikolas. Med denne avstamning var det ikke å undres over at Nikolas var kongsemne etter kong Inges død på det møte i Bergen 1161, som Erling Skakke sammenkalte for å kåre ny konge og hvor hans sønn, Magnus blev valgt. Nikolas Arnessøn blev hans trofaste mann og ledet sannsynligvis hans partis, de såkalte Heklungers slagplaner mot kong Sverre, som imidlertid vant en avgjørende seir over dem i slaget på Ilevoldene 1180. Nikolas fikk dog med overlegen dyktighet reddet en stor del av hæren under tilbaketog og forsøkte etterpå å megle mellom de to konger, dog uten held. Men historieskriverne sier at landet sannsynligvis kunde være spart for mange blodige borgerkriger om kongene hadde fulgt hans råd.

I de neste ti år hører vi intet om ham — antagelig opholder han sig i de store kulturcentrer sydpå i Europa — men i 1190 utnevnes han til biskop i Oslo. I 1194 hører vi at han kroner kong Sverre i Nidaros, idet han åpenbart er uvitende om at kongen er lyst i bann på grunn av sin kamp mot erkebiskopen. Han rammes også selv av banstrålen, fordi han har utført kroningsvigsel, trekker sig derfor bort fra kongen og reiser i 1196 til Danmark for å be sin kirkelige overordnede, den danske erkebiskop, løse sig av bannet. Dernede blev det parti stiftet som gjennom mange år blev birkebeinernes uforsonlige fiende og som de hånlige kalte baglerne med henblikk på Nikolas' «bagall», d. e. bispestav. Partiet fikk sine fleste tilhengere i det sydlige Norge og sin faste borg i Oslo.

Til tider hadde de makten i en større del av Norge enn birkebeinerne, og kampene imellem disse to partier hører til de blodigste i landets historie. Kong Sverres død 1202 hitfører dog en forsoning, og i de to år Haakon Sverressøn regjerer passer Nikolas i fred sitt embede i Oslo. Men med Erling Steinveggs overtagelse av baglerpartiets ledelse bryter kampene ennu blodigere ut igjen, og 1207 erobret de for annen gang Sverresborg i Bergen. Her finner de en sønn av Haakon Sverressøn og Inga fra Varteig, som er betrodd i Dagfinn Bondes varetakt og kun er tre år gammel. Han blir foreslått som konge, men biskop Nikolas griper inn i begivenhetene med kraftig hånd og det lykkes ham å skape fred.

Fra nu av sitter bispen stille i Oslo. Han har dog sine følgere ute og følger skarpt med i de splittelser som litt efter litt viser sig også blandt birkebeinerne. Han sitter som en fyrste i Oslo. Hans borg var av sten og var sikkert bygget for å kunne motstå en beleiring om nødvendig. Det er mer enn skade at jernbanen da den skulde frem med tunnelen under Oslo, helt ødela de velbevarte ruiner vi hadde av bisp Nikolas' gamle borg. Borgen var så godt bevart at man kunde danne sig et billede av hvordan den hadde sett ut. Og hadde man

litt fantasi, kunde man levendegjøre de gamle stenrum hvor den myndige baglerbisp i så mange år levde og virket.

*

Noen uro blev det vel i landet igjen, da Haakon Haakonsøn var blitt konge og riblungene reiste oprørsfanen 1227 endte denne feide — efter ti års fred kom en kort kamp mellem Haakon og hertug Skule, som endte med det store slag i Oslo 1240 — men da var bisp Nikolas død. Han blev syk i høsten 1225 og da det lakket mot enden kom kongen til ham og de talte lenge sammen. Det er ikke nedtegnet hvad samtalen dreiet sig om, men det var synlig for alle at de skiltes som venner. Den 7. november døde så biskopen. Kongen holdt en vakker tale ved hans grav og priste ham som en statsmann, hvis like ikke fantes i klokskap.

I nesten femti år hadde bisp Nikolas tatt aktiv del i norsk politikk, og disse femti år omslutter en av de vanskeligste perioder i landets historie. Allikevel — eller kan hende på grunn derav — er han blitt stående som en baktalt og skamskjelt skikkelse — hans parti tapte jo mot birkebeinerne tross det var deres syn på regjeringsproblemen som seiret til slutt. Men at han er en av de merkeligste og betydeligste menn som har beklædd en bispestol i Norge er sikkert — derfor er det noe skrikende urettferdig i det eftermæle han har fått.

Det vilde ikke være for meget om man gav ham en æresopreisning — f. eks. ved å sette et monument til hans minne ute i biskopens hage i Gamlebyen!

St. Elisabethsøstre

takker hjertelig alle de mange som så kjærlig har støttet vår basar og på hver sin måte hjulpet oss frem mot vårt mål: et hjem for eldre damer. Gud velsigne dere alle — det er vårt ønske og vår bønn. Takk og atter takk!

CREDO

Nytt dansk katolsk tiltak.

En gruppe danske katolikker har i samarbeid med katolske kunstnere opprettet et «verksted for kristelig kunst» med det formål å arbeide for å få god katolsk kunst innført i kirkene og hjemmene.

Begynnelsen er gjort med en vakker julekrybbe, modellert av billedhugger Axel Theilmann. Den består av en c. 38 cm. høy stall med en liten Maria og Josefstatue og barnet i krybben. Stallen koster 5 kr. med innlagt elektrisk lys, de to statuer hver kr. 3.50 og krybben med barnet 3 kr. Det er også fremstillet vakre postkort av den som koster 15 øre pr. stk.

Det er meningen i løpet av 1939 å utsende flere relieffer og statuer. Likeledes å fremstille vokskjerter, helgenbilleder, minnebilleder for den første kommunion og andre ting som hører under kristelig kunst. Henvendelser angående krybben og kortene rettes til pastor Knud Ballin, adr.: Assens, Danmark.

Blomster og tistler fra livets veikanter.

III.

Opdragelse.

Det skrives så meget om opdragelse og pedagogikken er blitt en svær lærdom med mange tykke bøker. Men allikevel — se bare hvorledes en almindelig mor, som er rettskaffen og fornuftig, greier denne lærdom aldeles utmerket overfor sine 7—8 barn uten å ha lest en eneste bok! Ja, hun greier det bedre enn faren, bedre enn alle vennlige rådgivere — en mor vet ofte best av alle hvad som er virkelig best å gjøre.

Gud — livets og naturens ophav — har skapt grunnlaget for all menneskelig utvikling, men også gitt foreldre anledning til å være medbestemmende ved utarbeidelsen av hans henders verk. Ti et barn er en verden av muligheter — gjennom arv, gjennom egne legemlige og åndelige krefters spill, gjennom gode eller onde, kloke eller dumme menneskers innflytelse mottar det jo så høist forskjellige bidrag til å forme sitt liv. Skjønt han eller hun bare er en liten del av milliarder av menneskebarn er han eller hun dog noe for sig selv, noe Gud aldri har skapt før og aldri kommer til å skape siden.

Er dette ikke over alle begrep vidunderlig! Derfor må dette vidunderlige voktes vel — helst i sunde og enkle omgivelser, i en søskenflokk, under god veiledning i all kunnskap men særlig i bønnens liv, like langt fra de puritanske som de moderne skeptiske åndsretninger. Ti da skapes det gode grunnlag for utviklingen. Men det med det enkle og sunde er ikke så lett i vår tid, hvor radio og film spiller så stor en rolle, ikke minst for de unges tankegang og innstilling. For nylig spurte en liten pike mig forundret: «Men, onkel, hvad moro hadde dere da du var barn? Dere hadde jo hverken kino eller radio?» Jeg svarte: «Ja, du, vi satt bare og gråt og spurte hele dagen om radioen ikke snart blev oppfunnet!» Hun skjønte jo nok at jeg spøkte, men jeg følte, at hun tenkte: «Hvor har dere hatt det kjedelig!»

Nei, det skal være sikkert og visst at vi ikke hadde det kjedelig da jeg vokste op — hverken ved Kristianiafjorden eller på et av Tysklands vakreste steder. Når båten med drikkevannet nærmet sig vår lille øy — når vi fant krabber og sjøstjerner i sandet — når vi bygget «ridderborger» ved Ziegenbergs skogklædde klipper og så ned på folk som dypt under vårt høie stade kjørte forbi på veien — alt dette må da være morsommere enn som nu bare å høre en mann prate i radio eller sitte stille og se andre gjøre noe på en film. Og så var det så avvekslende, fordi vi levde i to land — selv om vi hadde norsk hushjelp og snakket norsk innendørs. Den første bok jeg kunde lese selv var forøvrig dansk: H. C. Andersens eventyr. Hvor fant jeg dem ikke meget interessantere enn de prøisiske patriotiske barnebøker, selv om jeg etterhvert lærte å sette

pris på Hauffs fortellinger. Senere blev det å sluke Jules Verne og Walter Scott, da vi var 12—14 år. De stod i bokskapet — la mig her tilføie at foreldre aldri kan være forsiktige nok med de bøker, de har i sine reoler, og de bilder, de har på sine vegger. Billeder skjønner de små sig på allerede før de er fylt syv år, og de første inntrykk kan være bestemmende for livet — bøkene sluker de fra samme alder av og opover, ikke alltid med foreldrenes vitende og vilje —.

F. F. M.
(Fortsettes.)

Pasteur-instituttet jubilerer

I november måned kunde Pasteur-instituttet i Paris feire sitt 50 års jubileum. I løpet av disse halvt hundre år er hundretusener av menneskeliv blitt reddet ved den energiske kamp, som har hatt sitt centrum på dette sted: kampen mot sykdom i noen av de farligste former, som før har desimert befolkningen i store deler av verden. Den egentlige jubileumsfest vil forøvrig først finne sted ut på vårparten 1939, skjønt instituttet blev innviet november 1888. Men av erfaring vet man at det er lettere for folk å reise om våren, og man ønsker å forbinde jubileet med en kongress av vitenskapsmenn fra alle verdensdeler. Det forlyder også — men instituttet selv er meget forbeholden i alle sine uttalelser — at man står foran meget viktige opdagelser angående bekjempelsen av Meningitis, som hvert år krever mange menneskeliv, og at man håper å komme så langt, at de endelige gunstige resultater kan fremlegges på kongressen.

*

Den største delen av sitt liv tilbragte Pasteur i et litet takkammer over sitt laboratorium, hvor han gjorde alle sine store opdagelser. I det 19. århundre var det meget vanskelig å skaffe midler til å understøtte vitenskapelig arbeid — men da det lykkedes Pasteur den 16. juli 1885 å redde en gutt, som var blitt bitt av en gal hund — noe man aldri hadde tenkt sig muligheten av — var det slutt med motstanden. Hundreder av mennesker, som var bitt av gale hunder, blev sendt til ham fra alle verdens kanter, og samtidig optok man arbeidet for å skaffe ham og hans medarbeidere et institutt, hvor forskerarbeidet kunde fortsettes under de gunstigste betingelser og som samtidig kunde rumme et hospital og sentralkontor for behandlingene.

Det franske vitenskapsakademi tok følgelig initiativet til en stor internasjonal innsamling til materiell støtte av Pasteurs vitenskapelige undersøkelser. I 1886 kunde grunnstenen nedlegges, og to år senere blev instituttet høitidelig innviet i nærvær av Pasteur, presidenten for den franske republikk,

og de ledende videnskapsmenn på dette område fra mange nasjonaliteter. Pasteur var allerede den gang en eldre mann, delvis legemlig lammet. Men med uforminsket kraft gav han i sin innvielsestale følgende råd til sine etterfølgere i arbeidet:

«Bevar den begeistring, som griper dere i det øieblikk dere når et resultat, men underkast den alltid en skarp kontroll! Meddel aldri en opdagelse før den kan bevises helt nøkternt og klart! Plei kritikkenes ånd! I og for sig avler kritikk ikke ideer og ansporer ikke til stor dåd, men uten den kan alt som skapes bli ødelagt. Men det kan falle tungt å ha gjort en gjennomgripende opdagelse og brenne etter å offentliggjøre den, og så i måneder, ja årevis, beholde den for sig selv inntil dens riktighet i alle retninger er bevist. Det er vanskelig men helt nødvendig.»

*

Man har fulgt hans råd. Det er i løpet av dette halve århundre gjort mange opdagelser i Pasteur-instituttet, men ingen av dem har vist sig å være feiltagelser. Instituttet har også opretholdt sin fullstendige uavhengighet. Det lever av gaver, som fra alle deler av verden inngår til det både fra rikfolk og fattigfolk, og delvis også hvad salget av dets produkter innbringer: serum, vaccine, bakteriekulturer og kulturer for den farmaceutiske industri. I spissen for dets styre står en direktør, som bistås av en underdirektør og noen assistenter. Den første direktør var Pasteur, som fungerte like til sin død i 1895. Etter ham kom hans nærmeste medarbeider Duclaux og etter ham en annen av hans medarbeidere, dr. E. Roux. Siden 1934 er den berømte videnskapsmann dr. Martin dets leder. Før var han direktør for det Pasteur-sykehus for smittsomme sykdommer som er tilknyttet instituttet.

Da det blev grunnlagt for 50 år siden hadde det fem laboratorier for almindelig mikrobiologi, utvikling av forskningsmetoder, fremstilling av vaccine, for mikrobiologisk teknikk og for hundegalskap. Den tilknyttede medarbeiderstab bestod av de 5 laboratorieledere med 14 assistenter. Skjønt disse laboratorier den gang var de best utstyrte i hele verden viste det sig at de på langt nær var fyldestgjørende. Med forte skritt vokste anlegget og store donasjoner muliggjorde stadige utvidelser. Nu rummer det 68 laboratorier, tallrike videnskapelege underavdelinger av enhver slags, et sykehus for smittsomme lidelser, et institutt for forsøksdyr, et insektorium og en stor landeiendom i Villeneuve-l'Étang, hvor hestene og kreaturene, som leverer serumet, finnes. Mange av de videnskapelige filialer har opnådd en viss selvstendighet — således Curie-instituttet til bekjempelse av kreft. Den nuværende stab av videnskapsmenn tilknyttet instituttet teller 218 medlemmer. Like fra sin grunnleggelse har instituttet stått i den livligste kontakt med videnskapsselskaper i inn- og utland og med forskjellige regjeringer som har bedt det være behjelpelig med opprettelse av lignende forskningsinstitutter. Disse henvendelser er alltid blitt imøtekommet og i nesten alle land finnes nu institusjoner som Pasteur-instituttet har bistått og stadig bistår med råd og dåd.

Vesterledens Munkevesen I-III

Av Peter Schindler.

Vi er anmodet om å meddele at i februar 1939 utsendes det avsluttende 3. bind av dette utmerkede verk. De som allerede er abonnenter vil motta det da med postopkrav kr. 10.— inkl. porto, men det er ennå anledning til å tegne sig for hele praktverket, som kan leveres til en pris av kr. 28.—. Denne kan betales ratevis med 10 + 10 + 8 kr. i løpet av 1939. Bestillinger rettes til hr. driftsinspektør Aage Lorenzen, Svanemølleveien 61, København.

Før de som allerede er i besiddelse av de to første bind behøves ingen nærmere anbefaling — andre vil vi på det bestemteste råde til å anskaffe det. Det er instruktivt og allikevel lettlest — man kjeder sig som bekjent ikke i selskap med pastor Schindler! — og relativt meget billig. Dessuten er prisen danske kroner og altså adskillig mindre i norske!

„En ensom vender hjem —“

I «Tidens Tegn» har Sigrid Undset skrevet følgende om Asgerd Jørgensens utmerkede lille bok:

Asgerd Jørgensen: En ensom vender hjem. Aschehoug.

Meget tiltalende virker denne lille boken, fordi den er skrevet så saklig. Den forteller hvordan en kvinne føres til en bestemt religiøs tro, og forfatterinnen har absolutt ingen trang til å berette noe om sig selv utover det som er nødvendig for at hennes religiøse utvikling skal bli gjort forståelig. Hun nevner at hun blev enke og kort tid efter mistet hun også sitt eneste barn, en stor småpike, — men det er ikke om den ensomhet, som kommer av at man blir alene i verden, fru Jørgensens bok handler. For da hadde hennes instinkt alt ført henne så langt bort fra den religiøse atmosfære hun var vokset op i, så hun tillitsfullt kunde be for sine døde — og også be sitt fromme barn om dets forbønn.

Forfatterinnens barndom og opvekst falt i et miljø som også i min opvekst var almindelig nok her i landet, — i et hjem hvor foreldrene har sin «personlige» religion, en konturløs, grundtvigiansk-stemt tro på at der er en Gud som er ophav til alle ting, går ut fra at Kristus var et stort og edelt menneske, og i det hele betrakter åndelige verdier med en viss idealistisk ærbødighet. Men, en så ubestemt tro er i virkeligheten ikke vesentlig annet enn subjektive meninger. Og vel kan man leve og dø i sine fedres tro, men ingen kan leve på sine foreldres meninger. Hos forfatterinnen av denne lille boken vakte inntrykkene fra barndomshjemmets religiøse atmosfære skepsis overfor alle kristendomsformer som gir spillerum for subjektive meninger, uten å by en objektiv lære som motvekt mot det subjektive, det vil si folks smak og behag.

Under et lengere opphold i Tyskland lærte så fru Jørgensen den katolske Kirke å kjenne, og blev omsider, efter lang tids betenkning og grundig undervisning optatt i Kirken. Det er inderlig vemodig i disse dager å lese hennes skildring fra de sydtyske klostere, hvor hun har bodd i lange tider av gangen og fulgt med levende deltagelse søstrenes lykkelige og arbeidssomme liv i skolen, sykehuset og menighets-

pleien. Hvor meget skal — inntil videre — få lov til å bestå av alt dette som kvinnelig organisasjonstalent, frivillig disiplin og ukuelig arbeidsvilje hadde skapt for å fremme Guds rikes sak på jorden? Noen bilder fra Syd-Tyskland minner oss, som har vært der, om at også bildende kunst og landskapets skjønnhet har vært i troens tjeneste dernede slekt etter slekt.

To utmerkede julehefter.

«Julekåten 1938» — redigert av pastor Cay Benzon — er utkommet på «Katolsk Ungdom»s forlag og fremtrer som vanlig umiddelbart vakkert og tiltrekkelige med sitt dekorative omslagsbilled, en gjengivelse av Fra Angelicos «Flukten til Egypten». Og det første inntrykk forhøies og forsterkes etterhvert som man blader og leser videre frem i det — navnlig er det grunn til å fremheve de gode illustrasjoner og den dyktige redaksjon som lar instruktivt og underholdende stoff veksle om hverandre, så interessen ikke svekkes. Et særlig vektig bidrag er pater Ingemann Petersens: Jul i Urskoven — et særlig åndfullt A. Joakim Rønnows «En Tjenerinde». Skal vi tilføie til sist at det er nesten urimelig billig?!

*

«St. Olav»s barneblads julenummer har naturligvis ikke sviktet i år og er som vanlig pent og yndig med et vakkert bilagsblad med motiv fra Betlehem. Det er aldeles uforståelig at ikke alle katolske hjem med barn holder dette blad — prisen: kr. 1.50 p r. å r skal da ikke skremme noen! Vi anbefaler det på det varmeste!

Bokanmeldelser.

Av E. D.-V.

Gabriel Scott: «De vergeløse». (Gyldendal Norsk Forlag).

«Et barns historie» kaller Gabriel Scott denne sin siste bok og dessverre — han har lov til å kalle den slik. Rettssaken for noen tid siden har bevist sannheten i den — til skam for alle oss som går rundt og tror vi lever i et «kultivert» og «velordnet» samfund som til og med ynder å kalle sig «kristent». Ingen av oss har lov til å mene at dette med de bortsatte barn får bli «rette vedkommende»s sak som vi intet har å gjøre med. Vi er alle rette vedkommende i dette tilfelle, så lenge vi eier klang i en stemme vi kan heve i protest, og kraft i en arm hvormed vi kan gripe inn i disse forhold. Gabriel Scott skal ha takk og ære, fordi han har stillet sin kunst i de vergeløses tjeneste og derved talt deres sak slik at alle er nødt til å lytte til den. Det er en forferdende bok i all sin realisme — mange ganger fristes man under lesningen til å ønske at man kunde kaste den fra sig og slippe å tenke mer på den. Men man kan ikke slippe den før man er kommet til siste side — og etterpå slipper den ikke oss.

Jeg våger å si så sterkt et ord at ingen har lov til å undlate å lese boken — og ingen har lov til å slå sig til ro før han har bidratt sitt til at den blir kun historisk

og ingen nutidshistorie om barns skjebne som utspiller sig dør om dør med våre egne barns. «De vergeløse» er en bok med en misjon, som forfatteren har løst til fullkommenhet, fordi hans hellige indignasjon har gitt hver eneste linje sannhetens egen slagkraft.

Sigrid Boo: «Ellers hadde vi det festlig». (Aschehoug & Co.).

Når alt hvad Sigrid Boo har skrevet — inkludert den berømmelige «Vi som går kjøkkenveien» — er glemt for lengst vil en av hennes bøker bli stående: «Du deilige liv» vil bringe bud om en kunstner, som evnet å trenge inn bak de glatte fasader og avdekke den livsvilje, som gjør en to-benet skapning til et menneske. Men før og siden hun begikk denne bok har Sigrid Boo dessverre kun holdt sig på overflaten, hvorved hun har tilfredsstillet det store lesende publikum som ikke forlanger annet enn «tidsfordriv» og «underholdning» av sin lesning. Ifjor var det et tillop til noe mer — i år er fru Boo vendt tilbake kjøkkenveien, og lager suppe på en ganske usedvanlig kort pølsepinne. Kan hende den vil falle i gjennemsnittssmaken — men det er synd om fru Boo skal flise sine evner op i pøsepinne! Hun har humor nok til å ha humor — i denne bok blir det bare vitser! Hun har forstand nok til å kunne avsløre — i denne bok blir det bare å inntulle! Hun har stilistisk evne nok til å finne ekte uttrykk — i denne bok skriver hun under falsk høitrykk! Vi har lov å stille forventninger til fru Boos bøker, for hun er talentfull nok — men denne gang er og blir hun en skuffelse.

Kristian Elster d. y.: «En fin historie». (Aschehoug & Co.).

Lesere med god husk vil minnes de fleste av disse historier fra før — og de vil minnes dem med et smil og glede sig til å lese dem op igjen. De er elskverdige — dog ikke uten point og ofte meget godt point! — og upretensjose og egner sig godt til høitlesning i familie-kretsen eller syforeninger. Og det er ikke det verste som kan sies om en bok!

Bokken Lasson: «Slik var det dengang». (Gyldendal Norsk Forlag).

Man taler så meget om hvor vanskelig det er å være ung nu — men har det noen gang vært lett? Iallfall ikke for de som vokste op i slutten av forrige århundre — det bærer Bokken Lassons bok tydelig bud om. Hennes hjem var et samlingspunkt for en klok, kultivert og åndfull krets, og det billed hun tegner av sin mor er et av de vakreste kvinneportretter vi overhodet har i norsk kunst. Men denne mor dør så altfor tidlig — fortellingen om hennes død er gripende i all sin ekte enkelhet! — hvorpå hele den begavede barneflokk på 10 stykker praktisk talt overlates til sig selv, hverandre — og tidens innflytelse. Det er liberalismens gjennombrudd og de unge emanciperer sig, de blir «fri», hvilket vil si det samme som at de kastes ut i en «sturm- und drang»-periode uten andre holdepunkter enn sig selv — d. v. s. et selv som er blødt som voks overfor alle påkjenninger og med like stor intensitet går op i gleden som i sorgen, fordi det lever i reaksjoner uten fast holdepunkt.

Vemodig er det innblikk man får i Bokken

Lassons «religiøse» periode, det alvor og den kraft hvor- med hun går op i den og den triste skjebne, den lider fordi hun kommer i «religiøs spenntrøie», som hennes sunde natur gjør oprør imot. Det fortøner sig for henne som hun må velge mellom tro og «liv» — med en slik trosform er det intet under at hun velger «livet», ikke minst fordi hennes kunstnernatur krever utløsning. Hvor- ledes hun får den vil neste bind av hennes minner handle om —.

Boken som den foreligger nu har verdi, fordi den virker så sannferdig og ekte, fordi den røber en kjær- lighetsevne av ikke helt sedvanlige dimensjoner og et misbruk med og uten selvskyld av denne evne. Men først og sist forteller den om hvor farlig en gave «fri- heten» er, selv om den pyntes med slagordet «under an- svar». Ti hvem og hvad erkjenner og anerkjenner de unge fra den tid å ha et ansvar overfor —? Var ikke når alt kommer til alt den vidunderlige mor Alexandra Lasson et lykkeligere menneske i all sin «ufrihet» enn hennes begavede døtre?

*

Utmerkede bøker for barn og unge.

Eugenie Winther: «Sunniva».

Winther & Schulz: «A og B og C skiller lag».

(Begge: N. W. Damm & søn).

Villa Thrap Wahl: «Lisen steker pannekaker». (Asche- houg & Co.).

Fru Winther har sin egen trofaste lesekrete, som ikke synes det er riktig jul hvis ikke hennes siste bok ligger på gavebordet. Og det kan vi nesten holde med den i — selv for oss som tilhører ikke alene foreldrenes men besteforeldrenes generasjon, er det likefrem en fornøi- else å hvile ut i å lese om alt det hennes velsignet sunde og naturlige «heltinner» finner på — likesom det er oss en tilfredsstillelse å konstatere at smaken hos nu- tidens unge ikke hvad litteratur angår har endret sig synderlig siden «de gode gamle dager»s tid. Det er godt selskap våre døtre og døtreddøtre befinner sig i, når de er sammen med fru Winthers åndsskapninger — bedre anbefaling behøves ikke. Dessuten trenger disse bøker ikke anbefaling — de går ad sig selv dithen de skal så populære som de er.

Det samme gjelder når fru Winther går i kompani- skap med fru Norberg Schulz og de tilsammen utpøn- sker alt det rare som A og B og C finner på! Iår er den tredje bok kommet, som de forrige bereg- net på jenter fra 8—14 år. Berit og tvillingene er ennu mer bedårende og viltre enn før og kommer op i ennu mere «rart». Boken er nydelig illustrert av Karl Dahl.

*

Og så har vi Villa Thrap Wahls «Lisen steker panne- kaker», en fortsettelse om man vil av «Lisen baker boller». Hvis jeg efter de beste mønstre skal frem- komme med en «subjektiv» anmeldelse av disse små kuli- nariske studier i novelleform, må jeg bekjenne at begge disse bøker i sin slags er noe av det fikseste og idé- rikeste jeg har sett. Det er altså små kamuflerte kokebøker, som sikkert vil fremkalle hausse i matinter- essen i de hjem de får innpass i. Prektig presang til alle huslige småpiker — gad for resten gjerne se den småpiker som ikke straks går kjøkkenveien, når hun har fått dem!

Herhjemme —

Kommandør av St. Olav. Hs. majestet kong Haakon VII har utnevnt pavelig kammerherre grev Christopher Tostrup Paus til kommandør av den kongelige St. Olavsorden.

Ridder av Dannebrog. Hs. majestet kong Christian X har utnevnt kontorchef A. Hadland, pre- sident for «St. Olav»s landsforbund, til ridder av Dannebrogordenen. Kontorchefen er som bekjent i forveien ridder av den svenske Nordstjerne-orden.

Trondheim. Søndag 27. november feiret vi her i vårt forsamlingslokale en meget vakker adventskransfest i an- ledning kirkeårets avslutning og begynnelse. Alt var beredt på det festligste og pater Goer forklarte oss i et beåndet foredrag betydningen av denne historiske fest. Den hadde sin opprinnelse helt tilbake i den germanske og hedenske kultus, som kristendommen hadde omformet til en fest som ennu blev feiret i de fleste katolske land. Den samlet våre sinn til julen og dannet som en innledning til denne store høitid. — Som alltid her i Trondheim når vi trosfeller møtes hersket det under hele samværet den hyggeligste stemning, som blev en mer forhøiet ved forskjellig kunstnerisk under- holdning.

L.

— og derute

Francis Jammes død. Den store franske dikter Francis Jammes er allehelgensdag avgått ved døden i Bayonne. Han var født 1868 i Tournay og konverterte i 1905. Samme dag han døde tok hans yngste datter sløret i Vor Frue kloster i Fourvieres.

Den pavelige resident i Avignon restaureres. I løpet av de siste århundre er slottet i Avignon, hvor pavene residerte i sin tid, fullstendig forfalt. Store deler av murene blev brukt som byggemateriale av omegnens be- folkning og i 1812 blev slottet anvendt som kaserne. Man har i de siste årtier arbeidet planmessig på dets restaurering, men det vil ta år ennu før den blir full- ført. I den siste tid er man blitt ferdig med pave Bene- dikt XII's gemakker samt den store praktfulle «teologi- sal».

Antikirkelig aksjon i Østerrike. Den antikatolske agitasjon fortsetter stadig, og forrige søndag var det første gang på ti år at det ikke blev utsendt en katolsk gudstjeneste i radioen. Det forlyder intet om når disse utsendelser vil bli gjenoptatt.

Rektor M. A. Thompson død. Den tidligere chefred- aktør for det store nederlandske katolske dagblad «Maas- bode», rektor M. A. Thompson, er avgått ved døden. Det var hans far som sammen med mgr. Bos startet bladet i 1868 og i 1898 blev sønnen chefredaktør og inntok snart den ledende plass i katolsk nederlandsk journali- stikk. I 1915 trakk han sig tilbake og tilbragte de senere år i dypeste stillhet blandt bøker, planter og dyr.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.